

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
6.2.2026

Vastaus keskustan aluevaltuustoryhmän valtuustoaloitteeseen: Avoimuutta päätöksentekoon, kilpailutustulokset aluevaltuustolle ennen hankintapäätöstä (15.9.2025)

Yleistä

Valtuustoaloitteessa tehdyt esitykset:

- Pohjois-Pirkanmaan sote-palveluiden kilpailutuksen tulokset esitellään tiedoksi aluevaltuustolle ennen kuin aluehallitus tekee asiasta lopullisen päätöksen.
- Toimintamallia sovelletaan myös muihin hyvinvointialueen merkittäviin hankintoihin ja järjestämisratkaisuihin, jotta valtuutettujen tiedonsaantioikeus toteutuu ja päätöksenteon avoimuus ja uskottavuus vahvistuvat.

Tämä menettely turvaa avoimuuden, vahvistaa valtuutettujen tiedonsaantioikeutta ja tukee hyvää hallintoa kuntalain hengen mukaisesti.

Vastaus

Aluevaltuuston ja aluehallituksen päätöksenteko ja roolit palvelujen järjestämisessä

Hyvinvointialueen toimintaa ja johtamista ohjataan lainsäädännöllä. Laki hyvinvointialueesta (611/2021) määrittelee erityisesti päätöksentekoa ja ylimmän johdon rooleja. Myös hyvinvointialueiden strategian ja hallintosäännön sisällöistä sekä taloudenpidosta säädetään edellä mainitulla lailla. Poliittisten toimielinten tehtävät ja päätösvalta määritellään [Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä](#).

Hyvinvointialueen strateginen johtamisvastuu on aluevaltuustolla. Aluevaltuusto vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta. Aluevaltuusto käyttää ylintä poliittista päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä. Aluevaltuusto vastaa myös palvelujen järjestämisestä ja palvelutuotannon ohjaamisesta. Lisäksi aluevaltuusto vastaa asukkaiden laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Aluevaltuusto pitää myös huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Hyvinvointialueen toiminnan johtamisvastuu ja vastuu järjestämisen toimeenpanosta on aluehallituksella. Aluehallitus vastaa hyvinvointialueen hallinnosta, taloudenhoidosta ja henkilöstöpolitiikasta sekä päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Aluehallitus vastaa lisäksi hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisesta. Se vastaa myös järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottajien ohjauksesta ja valvonnasta, ja sen varmistamisesta, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty hyvinvointialueen omistukseen ja sopimukseen perustuvassa toiminnassa.

Hankintatoiminnan ohjaus Pirkanmaan hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen strategiakokonaisuus ja talousarvio antavat suuntaviivat ja reunaehdot hankintatoiminnalle. Strategian ja talousarvion lisäksi aluevaltuuston strategiseen johtamisvastuuseen sisältyy päätöksenteko hankintoja linjaavista strategisista ohjelmista kuten hankintaohjelmasta ja monituottajuusohjelmasta sekä strategiaan perustuvista palvelujen verkoston periaatteista ja niiden muutoksista (hallintosääntö 5 §). Hankintaohjelmalla aluevaltuusto ohjaa hyvinvointialueen hankintoja ja niiden kehittämistä (hallintosääntö 62b §). Hankintaohjelmassa asetetaan hankinnoilla tavoiteltavat päämäärät ja priorisoidut keinot niiden saavuttamiseksi sekä mittarit.

Hankintojen suunnittelua ja toteutusta linjataan täsmällisemmin aluehallituksen päätöksillä. Hankintoja koskien aluehallitus päättää muun muassa hyvinvointialuestrategiaa toteuttavista aluevaltuuston päätösvaltaan kuulumattomista ohjelmista ja suunnitelmista sekä palvelukohtaisista palveluverkkosuunnitelmista aluevaltuuston käymän lähetekeskustelun ja

asianmukaisten jaostojen, valiokuntien ja vaikuttamistoimielinten kuulemisen pohjalta (hallintosääntö 10a §). Aluehallitus päättää tarvittaessa hankintoja koskevista tarkemmista linjauksista aluevaltuuston hyväksymän hankintaohjelman mukaisesti sekä päättää hankintasuunnitelmasta ja tuotantotapa-analyysien käynnistämisestä sekä palvelusetelien käytöstä eri palveluissa (hallintosääntö 10a, 62b ja 62c §). Aluehallitus päättää yli 30 milj. euron arvoisista palveluiden ja tavaroiden hankinnoista (hallintosääntö 63 §). Se myös vastaa oman ja ostopalvelutuotannon valvonnan järjestämistä (hallintosääntö 10 §).

Hankintojen lähtökohdat, säädöserusta ja toimintaohjeistus

Pirkanmaan hyvinvointialue on julkinen hankintayksikkö, jonka hankintojen kilpailuttamisessa noudatetaan hankintalakia (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) ja hankinnan kohteeseen liittyvää muuta lainsäädäntöä, Pirkanmaan hyvinvointialueen hankintaohjetta sekä hyvän hallinnon periaatteita. Hankintoja koskeva toimivalta on määritelty hyvinvointialueen hallintosäännössä ja toimintasäännöissä.

Hankintaohje käsittelee hyvinvointialueen hankintatoimen organisointia ja johtamista, hankintojen suunnittelua, toteuttamista, sopimuksen käyttöönottoa ja sopimuksenaikaista toimintaa sekä eri vaiheisiin liittyvää päätöksentekoa ja dokumentointia. Hankintaohje koskee kaikkia Pirkanmaan hyvinvointialueen hankintoja.

Hankintaan oikeutetut vastaavat hankkimiansa tavaroiden, palveluiden ja urakoiden asianmukaisesta kilpailuttamisesta ja hankintalain sekä hyvinvointialueen ohjeistuksen noudattamisesta hankinnoissa.

Hankintayksikön sisäinen keskustelu, mukaan lukien luottamushenkilöiden kuuleminen tulee toteuttaa oikea-aikaisesti. Poliittisen päätöksenteon osallisuudesta tulee huolehtia asetettaessa palveluille ja muille laajemmille kokonaisuuksille pidemmän aikavälin tavoitteita, ei niinkään yksittäisten hankintojen ja/tai kilpailutusten tasolla. Tällä menettelytavalla varmistetaan, että hankintojen kokonaisuus toteuttaa organisaation strategisia tavoitteita myös niiltä osin kuin hankinnan arvot alittavat poliittisten päätöksentekaelinten päätösraajat.

Päätöksentekijöiden asettamat hankintojen strategiset suuntaviivat ohjaavat operatiivista hankintatoimea ja yksittäisten hankintojen toteutusta. Hankinnan vastuualmistelijoiden tulee

huomioida hankintalinjaukset ja -tavoitteet hankintojen valmistelun yhteydessä, sillä hankintoja koskevien kilpailutusasiakirjojen laatimisen ja hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen hankintaa on mahdollista muuttaa hankintayksikön toimesta ainoastaan keskeyttämällä hankinta. Keskeyttämisen edellytyksenä on hankintalain mukaisen todellisen ja perustellun syyn löytyminen. Julkisessa hankinnassa hankintamenettely, tarjouspyyntö ja sen pohjalta tehtävät tarjoukset ovat lähtökohtaisesti sitovia. Hankintayksikkö laatii tarjouspyynnön, johon määrittelemiään ehtoja sen tulee tarjouspyynnön julkaisun jälkeen noudattaa. Vastaavasti tarjouksen jättämällä, tarjoaja sitoutuu tarjouspyynnön ehtoihin sekä tarjouksessaan esittämiinsä hintoihin, ehtoihin ja tarjottuun palveluun tai tuotteeseen. Tarjoajan ei ole mahdollista perua tarjoustaan tarjousten avaamisen jälkeen.

Hankintapäätös tehdään tarjouspyynnössä ilmoitettujen valintakriteerien mukaisesti. Hankintamenettelyn keskeyttäminen ilman lain mukaisia perusteita merkitsee sopimuksentekorikkomusta, joka voi johtaa hankintayksikön korvausvastuuseen. Hankintayksikkö voi olla velvollinen korvaamaan tarjoajalle tarjousmenettelystä aiheutuneet kulut, kuten tarjouksen tekemisestä aiheutuneet kulut, suunnittelukulut ja hankintamenettelyn sisältämiin mahdollisiin neuvotteluihin osallistumisesta aiheutuneet kulut. Hankintamenettelyn ja tarjousten sitovuus on julkisissa hankinnoissa peruseriaate, joka sitoo molempia osapuolia, luoden perustan sopimukselle, josta ei saa poiketa ilman laillista syytä. Hankintamenettelyä ei siten saa käyttää pelkkänä markkinoiden kartoittamisen välineenä, vaan julkisen hankintamenettelyn pitäisi lähtökohtaisesti johtaa hankintasopimuksen tekemiseen.

Pohjois-Pirkanmaan sote-palvelujen järjestämistä ja hankintaa koskevan päätöksenteon avoimuus

Pohjois-Pirkanmaan sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä koskevassa valmistelussa ja hankinnan toteutuksessa noudatettiin hyvinvointialueen hallintosääntöä, jonka mukaan asiaa koskevat linjaukset ja päätöksenteko kuuluvat aluehallituksen tehtäviin ja toimivaltaan.

- Aluehallitus päätti helmikuussa 2024 (19.2.2024, 50 §), että Pohjois-Pirkanmaan palvelujen järjestämistä ja tuottamista arvioidaan

valmistelemalla palvelukokonaisuutta ja järjestämistapaa koskevat tuotantotapa-analyysit.

- Aluehallitus käsitteli valmisteltuja tuotantotapa-analyysseja kokouksessaan 28.10.2024 (278 §) ja päätti, että Pohjois-Pirkanmaan palvelutuotannon uudistamiseksi valmistellaan erilaisia vaihtoehtoisia malleja.
- Aluehallitus käsitteli 9.12.2024 (347 §) eri vaihtoehtoja Pohjois-Pirkanmaan palvelujen tuottamisen uudistamismalliksi ja valitsi uudistamismalliksi suppean ulkoistuksen ja oman tuotannon yhdistelmän. Edelleen aluehallitus päätti 9.12.2024, että Pohjois-Pirkanmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kilpailuttamisen käynnistämispäätös tuodaan aluehallitukseen tammi-helmikuussa 2025.
- Aluehallitus päätti Pohjois-Pirkanmaan hankinnan käynnistämisestä 27.1.2025 (24 §).
- Hankintamenettelyn aikana hankintaa käsiteltiin aluehallituksessa 14.4.2025 (108 §) ja 26.5.2025 (162 §) sekä 27.10.2025 (294 §). Lokakuun 2025 käsittely koski hankintapäätöstä ja sopimuskumppanin valintaa.
- Lisäksi hankintaa sivuavia liikkeen luovutuksia käsiteltiin aluehallituksessa 14.4.2025 (109 § ja 110 §) sekä 22.9.2025 (259 § ja 260 §).

Palvelujen hankinnan valmistelussa ja toteutuksessa pyrittiin avoimuuteen siinä määrin kuin se oli hankintamenettelyn aikana lainsäädännön ja muun ohjeistuksen mukaan mahdollista ja suotavaa sekä hyvinvointialueen kokonaisedun mukaista. Aluehallituksen päätösten sisällöt kuvattiin mahdollisimman tarkasti ja yksiselitteisesti, ja ne olivat kaikkien kiinnostuneiden luettavissa kokousten esityslistojen julkistamisen myötä. Kokouskäsittelyissä pyrittiin tavanomaista nopeampaan pöytäkirjojen tarkastamiseen muun muassa hankintaan kohdistuneen julkisen mielenkiinnon vuoksi.

Hankintaa koskevan päätöskokouksen liiteaineistona ollut hankinnan tarjousten vertailu- ja laatuarviointiliite julkaistiin poikkeuksellisesti asialistan julkistuksen yhteydessä, jotta se oli kaikkien asiasta kiinnostuneiden saatavilla samanaikaisesti aluehallituksen jäsenten

kokousaineiston tiedoksisaannin kanssa. Tämän katsottiin olevan riittävä ja perusteltavissa oleva menettelytapa aluevaltuutettujen osoittaessa vahvaa kiinnostusta kyseistä hankintaa kohtaan. Menettelytapa ei myöskään tarpeettomasti venyttänyt hankinnalle suunniteltua päätöksentekoaikataulua.

Aluevaltuutettujen tiedonsaanti merkittäviä hankintoja ja järjestämisratkaisuja koskien

Aluevaltuutettujen oikeutta saada tietoja hankinnoista säännellään useassa laissa. Hyvinvointialuelaki ja hallintolaki turvaavat mm. avoimuutta ja hyvää hallintoa sekä aluevaltuutetun tiedonsaantioikeutta. Hankintalaki turvaa hankintamenettelyn tasapuolisuutta ja syrjimätöntä kohtelua. Julkisuuslaki määrittelee asiakirjojen julkiseksi tuloa ja julkisuutta.

Pirhassa hankintapäätöksiä julkaistaan jo avoimuuden nimissä laajemmin kuin laki edellyttää. Toimielinten päätöksentekoon menevät hankintapäätösesitykset julkaistaan verkkosivuilla esityslistan julkaisun yhteydessä. Viranhaltijoiden hankintapäätökset julkaistaan tietoverkossa, vaikka se ei muutoksenhaun näkökulmasta olisi kaikilta osin välttämätöntä. Merkittävistä hankinnoista hyvinvointialue viestii myös tiedotteilla, jotka lähetetään myös aluevaltuutettujen sähköpostiin.

Keskeneräisten hankinta-asioiden esittely aluevaltuustolle ja niistä käytävä keskustelu edellyttäisi aluevaltuutettujen mahdollisten esteellisyyksien selvittämistä ja huomioimista. Aluevaltuutetun tiedonsaantioikeus voi keskeneräisessä hankinnassa ulottua myös ei-julkiseen tai salassa pidettävään materiaaliin, mutta aluevaltuutetun mahdollinen sidonnaisuus asiaan on tällöin pystyttävä arvioimaan. Jotta tasapuolinen hankintamenettely ja vaikutukset tarjoajien asemaan voitaisiin asianmukaisesti huomioida, tulisi jokaisen yksittäisen aluevaltuutetun tiedonsaantioikeus arvioida tapauskohtaisesti.

Edellä todetun lisäksi valtuustoaloitteessa esitetyn menettelytavan, kilpailutusten tulosten esittelystä aluevaltuustolle, ennen aluehallituksen asianomaisen hankinnan päätöksentekoa, nähdään olevan ristiriidassa hyvinvointialuetta koskevien säädösten tahtotilan kanssa. Lainsäädännön ja hallintosäännön mukaan aluevaltuusto ohjaa hyvinvointialueen palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa ja hankintoja strategislin linjauksin, aluehallituksen vastatessa järjestämisvastuun toteutuksesta, hankintoja koskevasta päätöksenteosta ja merkittävistä sopimuksista. Valtuustoaloitteessa esitetyn menettelyn ei katsota tuovan lisäarvoa, mikäli

päätöksenteko ja roolit palvelujen järjestämisessä aluevaltuuston ja aluehallituksen kesken pysyvät jatkossakin nykyisen lainsäädännön ja hallintosäännön mukaisina. Menettely voi myös tarpeettomasti venyttää muutenkin pitkähköä hankintoja koskevaa päätöksentekoprosessia.

Aluevaltuuston jäsenten ja laajemmin päättäjien hankinnan valmisteluun osallistumisen ei katsota olevan oikea-aikaista, mikäli se toteutuu yksittäisen hankinnan viimeisen päätöskokouksen alla. Tosiasiallinen poliittisen keskustelun ajankohta on hankintojen valmistelu- ja suunnitteluvaiheessa (esimerkiksi palvelujen järjestämisen tuotantotapavalintojen valmisteluvaihe), jolloin hankintaan on mahdollista aidosti vaikuttaa ja varmistaa, että hankinta vastaa organisaation tavoitteita.

Aluevaltuutettujen toivotaan olevan aktiivisia hyvinvointialuestrategian sekä muiden tarkentavien strategisten hankintalinjausten ja -tavoitteiden laatimisen ja valmistelun aikana, jotka ohjaavat operatiivista hankintatoimea ja sen johtamista. Tässä vaiheessa vaikuttamisen mahdollisuuksien katsotaan olevan erityisen merkityksellisiä, koska aluevaltuuston asettamat strategiset suuntaviivat konkretisoituvat yksittäisissä hankinnoissa.

Valtuustoaloitteen vastaus on laadittu hyvinvointialueen strategisen ohjauksen ja järjestämisen tehtäväalueen asiantuntijoiden toimesta. Valmistelusta vastasivat kehittämispäällikkö Tanja Koivumäki, johtava asiantuntija Niko Lönn, hankintapäällikkö Virva Palomäki ja hankintajohtaja Anniina Tirronen, hallintojohtaja Miia Luukko ja hallintojuristi Vilma Kiilunen. Aloitevastausta on käsitelty konsernipalvelujen johtoryhmässä 11.2.2026 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 17.2.2026.

Tampere 6.2.2026

Anniina Tirronen, hankintajohtaja